

Kostović Zorana

POSTUPAK UPISA JAHTI U UPISNIKE JAHTI

UDK: 347.79 (497.5)

Pregledni znanstveni rad

Primljeno: 15.02.2011.

Postupak upisa jahti reguliran je Pomorskim zakonikom i Zakonom o općem upravnom postupku. Navedeni postupak sadrži bitne promjene u odnosu na ranije važeći Pomorski zakonik (1994.), osobito u dijelu koji se odnosi na osnivanje posebnih upisnika jahti i jahti u gradnji. Upisom u upisnik jahti, jahta stječe hrvatsku državnu pripadnost te pravo i dužnost vijanja zastave Republike Hrvatske. Pomorski zakonik propisuje obvezan i fakultativan upis jahti. Naime, jahte koje su u vlasništvu hrvatskih državljana s prebivalištem u Republici Hrvatskoj ili pravnih osoba sa sjedištem u Republici Hrvatskoj moraju biti upisane u upisnik jahti (*obvezan upis*), dok jahte koje su u vlasništvu strane fizičke ili pravne osobe ili državljanina Republike Hrvatske koji nema prebivalište u Republici Hrvatskoj, mogu biti upisane u upisnike jahti (*fakultativan upis*). Upis jahti u gradnji je fakultativan, pa je tako moguće u upisnik jahti u gradnji upisati jahte koje se grade u hrvatskim brodogradilištima. Postupak upisa jahti i jahti u gradnji u nadležnosti je lučkih kapetanija.

Ključne riječi: *Republika Hrvatska, Pomorski zakonik, postupak upisa jahti*

I. UVOD

Postupak upisa, odnosno brisanja jahti u/iz upisnika jahti reguliran je odredbama Pomorskog zakonika („Narodne novine“, br. 181/04, 76/07, 146/08, dalje: PZ) i Zakona o općem upravnom postupku („Narodne novine“, br. 47/09, dalje: ZOUP). Odredbe PZ-a mogu se podijeliti na: 1) materijalnopravne odredbe kojima se propisuju pretpostavke koje moraju biti ispunjene kako bi se izvršio upis, odnosno brisanje jahti iz odgovarajućih upisnika i 2) procesnopravne odredbe kojima se propisuje sam postupak upisa, odnosno brisanja jahti iz odgovarajućih upisnika.¹ U tom kontekstu valja napomenuti i sadržaj odredbe čl. 2. st. 1. PZ-a temeljem koje se odredbe PZ-a koje se odnose na brodove, ako samim PZ-om nije drugačije određeno, primjenjuju i na jahte. Dakle, ako u određenom slučaju odredba PZ-a izričito ne upućuje na jahte, sadržaj odredbe jednako će se primijeniti i na brodove i jahte.

Osim navedenih zakonskih propisa, na postupak upisa/brisanja jahti primjenjuju se i odredbe Pravilnika o upisu pomorskih brodova u određene upisnike, podacima koji se unose u list A upisnika brodova, zbirka isprava, pomoćnim knjigama koje se vode uz upisnike brodova i obrascima tih isprava i knjiga, te nadležnosti lučkih kapetanija za upis pomorskih brodova („Narodne novine“, br. 65/95, 79/95,

¹ Detaljnije ČIZMIĆ, J., *Hrvatsko pomorsko postupovno pravo, Knjiga I., Upis pomorskih objekata, Postupak ograničenja odgovornosti brodarka*, Split, 2006., str. 14.-15.; vidi i KANDARE, B.– ČIZMIĆ, J., *Pomorsko procesno pravo*, Split, 1996., str. 5.

57/04, dalje: PUPB).

Upisnici jahti, jednako kao i upisnici jahti u gradnji, osnovani su tek sukladno odredbama PZ-a. Naime, do stupanja na snagu PZ-a, jahte su se sukladno odredbama ranije važećeg Pomorskog zakonika („Narodne novine“, br. 17/94, 74/94, 43/96, dalje: RPZ) upisivale u upisnike brodova ili upisnike brodice. Sukladno pravilima RPZ-a, jahta se, ovisno o propisanim uvjetima, definirala ili kao brod ili kao brodice, pa ako se definirala kao brod upisivala se u upisnik brodova, a ako se definirala kao brodice, upisivala se u očevidnik brodice. Tek je stupanjem na snagu PZ-a jahta stekla poseban status u hrvatskom pomorskopravnom sustavu i danas se ona definira kao plovni objekt namijenjen športu i rasonodi čija je duljina veća od 12 metara, koji je namijenjen za dulji boravak na moru i koji je pored posade ovlašten prevoziti ne više od 12 putnika, a može se koristiti ili za osobne potrebe ili za gospodarsku djelatnost (v. PZ, čl. 5. st. 1. toč. 20.; usp. RPZ, čl. 5. st. 1. toč. 14.).²

Za upis jahti osnovani su upisnici jahti koji se vode kod lučkih kapetanija čija je nadležnost propisana odredbama PZ-a i PUPB-a, a sam upis može biti obvezan i fakultativan. Upisom u upisnik jahti, jahta stječe hrvatsku državnu pripadnost i pravo i dužnost vijanja zastave Republike Hrvatske. Upis jahti u gradnji je fakultativan, a uvjet upisa je da se jahta gradi u hrvatskom brodogradilištu. Jahta u gradnji upisom u upisnik jahti u gradnji ne stječe hrvatsku državnu pripadnost.

Novine usvojene PZ-om rezultat su jačanja Republike Hrvatske kao pomorske zemlje i potreba za kompleksnijom i preciznijom regulacijom pomorskopравnih instituta. Strogi pravni režim koji se odnosi na institut upisa, stjecanje državne pripadnosti i prava na vijanje zastave u skladu je sa zahtjevima međunarodne pomorskopравne regulative u cilju osnaženja pravne sveze (*genuine link*) između jahte i države čiju zastavu vije, a sa svrhom provođenja stvarnog nadzora i

² U prijelaznim i završnim odredbama PZ-a sadržane su odredbe temeljem kojih se u roku od šest mjeseci od dana stupanja na snagu PZ-a (29. prosinca 2004.), odnosno, najkasnije do 29. lipnja 2005. godine, moraju osnovati upisnici jahti (v. čl. 1030. st. 1. PZ-a). Nadalje, u roku od godinu dana od dana osnivanja upisnika jahti, dakle najkasnije do 29. lipnja 2006. godine, vlasnici brodice za prijevoz putnika i brodice za šport i rasonodu upisanih u upisnike brodova, a koje brodice se sukladno čl. 5. st. 1. toč. 20. PZ-a razvrstavaju u jahte, dužni su zatražiti upis plovnih objekata u upisnik jahti, dok su u roku od pet godina od dana osnivanja upisnika jahti, dakle najkasnije do 29. lipnja 2010. godine, vlasnici brodice za prijevoz putnika i brodice za šport i rasonodu upisanih u očevidnike brodice, a koje brodice se sukladno čl. 5. st. 1. toč. 20. PZ-a razvrstavaju u jahte, dužni zatražiti upis plovnih objekata u upisnik jahti (PZ, čl. 1030. st. 3. i 4.). Vlasnici brodova-jahti upisanih u upisnike brodova, a koji brodovi-jahte se sukladno čl. 5. st. 1. toč. 20. PZ-a razvrstavaju u jahte, dužni su zatražiti upis plovnih objekata u upisnik jahti u roku od godinu dana od dana osnivanja upisnika jahti, dakle najkasnije do 29. lipnja 2006. godine. Pritom, do osnivanja upisnika jahti na odgovarajući su se način primjenjivale odredbe PZ-a o upisu brodova (v. čl. 1030. st. 12. PZ-a). Temeljem čl. 1031. PZ-a propisano je da stupanjem na snagu PZ-a prestaju važiti odredbe RPZ-a o upisu brodova. Potanje ČIZMIĆ, J., *Upis pomorskih brodova prema odredbama novoga Pomorskog zakonika – postupovne odredbe*, Pravo u gospodarstvu, vol. 45, br. 3., 1-204, Zagreb, svibanj 2006. godine, str. 6.; ČIZMIĆ, J., *Uvjeti za upis i brisanje pomorskih brodova*, Hrvatska pravna revija, br. 3., god. VI., ožujak 2006. godine, str. 18.-19..

jurisdikcije države nad jahtama koje viju zastavu te države.

II. INDIVIDUALIZACIJA JAHTE

Jahta jest plovni objekt namijenjen športu i rasonodi, čija je duljina veća od 12 metara, koji je namijenjen za dulji boravak na moru, a koji je pored posade ovlašten prevoziti ne više od 12 putnika, te koji se može koristiti za osobne potrebe ili za gospodarsku djelatnost (PZ, čl. 5. st. 1. toč. 20.).³ Navedenom definicijom promijenio se pravni status jahte određen odredbama RPZ-a, koja je time postala zaseban plovni objekt.⁴ Sukladno odredbama Pravilnika o brodicama i jahtama („Narodne novine“, br. 27/05, 57/06, 80/07, 3/08, 14/08, 18/09, dalje: PBJ), razlikuju se: jahta za gospodarske namjene, jahta za osobne potrebe, gliser i športska jahta.⁵ Strana jahta jest plovni objekt za šport i rasonodu koji ima stranu državnu pripadnost i koji se takvim smatra prema propisima države čiju državnu pripadnost ima (PZ, čl. 5. st. 1. toč. 21.). PZ ne sadrži definiciju jahte u gradnji, no analogno definiciji broda u gradnji propisanoj odredbom čl. 5. st. 1. toč. 29. PZ-a, jahta u gradnji može se definirati kao gradnja od trenutka polaganja kobilice ili sličnog postupka gradnje do upisa u upisnik jahti.⁶ Naime, smatra se da postanak i prestanak postojanja jahte treba promatrati sa stajališta stvari (*res*), kao stvari građanskog prava i *navis*, koji je poseban objekt plovidbenog, odnosno pomorskog prava. Ako je neka stvar *res*, ne znači da je ujedno i *navis*, iako gubitak prve osobine znači i gubitak druge osobine. Stoga, jahta u pravnom smislu postaje *res* dovršetkom gradnje, a *navis* postaje tek upisom u upisnik jahti ili izdavanjem privremenog upisnog lista.⁷

Zbog uloge koju jahta kao plovni objekt ima na moru, jahta se mora individualizirati, odnosno identificirati.⁸ Individualizacija (identifikacija) jahte

³ Vidjeti GRABOVAC, I., *Enciklopedija pojmova pomorskog prava*, Split, 1991., str. 131.; GRABOVAC, I., *Plovidbeno pravo Republike Hrvatske*, Književni krug, Split, 2003., str. 112.-113..

⁴ Tako ČIZMIĆ, J., *Postupak upisa i brisanja jahti, brodica, plutajućih nepomičnih odobalnih objekata prema novom Pomorskom zakonu*, Pravo i porezi, br. 5., god. XV., svibanj 2006. godine, str. 19.-20.; usp. PRNJAK, S., *Postupak upisa u upisnik jahti i očevidnik brodica*, Zbornik radova sa savjetovanja „Pomorski zakonik Republike Hrvatske i druge novine iz područja pomorskog i prometnog prava“, održanog na Brijunima od 31. svibnja do 01. lipnja 2005. godine, str. 57.-58..

⁵ Jahta za gospodarske namjene je jahta namijenjena za iznajmljivanje, sa ili bez posade. Jahta za osobne potrebe je jahta koja se ne koristi u gospodarske namjene. Gliser je jahta koja pomoću mehaničkog porivnog uređaja klizi po površini mora. Športska jahta je jahta isključivo namijenjena sudjelovanju na športskim natjecanjima, a razvrstana je prema klasama športskih organizacija, ili je izvan klase. Također, definicija rekreacijskog plovila prema odredbama PBJ-a odnosit će se i na jahte ukoliko budu udovoljeni uvjeti iz čl. 5. st. 1. toč. 20. PZ-a, s obzirom da rekreacijsko plovilo predstavlja plovilo bilo koje vrste, namijenjeno za šport i rasonodu, čija je duljina trupa od 2,5 do 24 metra mjerena prema usuglašenoj normi, neovisno o vrsti poriva. V. čl. 3. PBJ-a.

⁶ Vidjeti GRABOVAC, I., *Pomorsko pravo, Knjiga I., Pomorsko javno i upravno pravo*, Split, 2001., str. 108..

⁷ Detaljnije kod GRABOVAC, I., *Suvremeno hrvatsko pomorsko pravo i Pomorski zakonik*, Književni krug, Split, 2005., str. 65.-69.; usp. PAVIĆ, D., *Pomorsko pravo, Knjiga II., Pravo pomorskih prijevoza*, Split, 2002., str. 23..

⁸ O tome BOLANČA, D., *Pomorsko pravo (odabrane teme)*, Split, 1999., str. 101.; GRABOVAC, I.,

određuje se temeljem:

- državne pripadnosti
- imena
- luke upisa
- zapremnine i kapaciteta (podaci o baždarenju)
- klase
- pozivnog znaka.

Državna pripadnost jahte predstavlja pravnu svezu (bitnu vezu, eng. *genuine link*) između jahte i države čiju zastavu jahta ovlašteno vije, a podrazumijeva da država nad jahtama svoje zastave stvarno vrši jurisdikciju i nadzor na tehničkom, upravnom i socijalnom području. Elementi koji čine bitnu vezu između jahte i države čiju zastavu jahta vije različiti su u pojedinim državama, a uglavnom ovise o stupnju ekonomske razvijenosti i pomorskoj politici određene države.⁹ Državna pripadnost jahte stječe se ispunjenjem određenih materijalnih i formalnih pretpostavki, a svaka država određuje uvjete pod kojima podijeljuje svoju državnu pripadnost, uvjete upisa u upisnike, te pravo na vijanje zastave.¹⁰

Na području međunarodnog prava donesene su konvencije koje reguliraju institut državne pripadnosti broda, prema značaju kojeg državna pripadnost broda kao najvažnije mjerilo individualizacije broda ima, a čije bi se odredbe analogijom mogle primijeniti i na jahte. U tom kontekstu potrebno je spomenuti Ženevsku konvenciju o otvorenom moru iz 1958. godine,¹¹ Konvenciju Ujedinjenih naroda o pravu mora iz 1982. godine,¹² i Konvenciju Ujedinjenih naroda o uvjetima za upis brodova iz 1986. godine.¹³

Hrvatsku državnu pripadnost jahta stječe upisom u odgovarajući upisnik jahti,

Hrvatsko pomorsko pravo i međunarodne konvencije, Split, 1995., str. 43..

⁹ Vidjeti POLIĆ-ČURČIĆ, V., *Uvjeti za upis brodova – stvarna veza broda i države*, Upporedno pomorsko pravo i pomorska kupoprodaja, (109.-112.), 1986., br. 1.-4., str. 1.-2..

¹⁰ Velik broj država kao bitnu pretpostavku za stjecanje državne pripadnosti broda zahtijeva ili da je vlasnik broda državljanin te države, odnosno ako se radi o pravnoj osobi, tada ona mora imati sjedište u istoj državi (npr. Velika Britanija, SAD), ili da određeni broj članova posade ima državljanstvo države čija se pripadnost traži (npr. Grčka, Finska). Ipak, postoji niz država koje nemaju propisane stroge uvjete glede stjecanja državne pripadnosti broda (Cipar, Panama, Bahami, itd). U potonjem slučaju radi se o tzv. pogodovnim, fiktivnim ili jeftinim zastavama, čijim stjecanjem vlasnici brodova izbjegavaju određene obveze koje bi u zemlji svoje stvarne pripadnosti morali snositi. Podrobnije GRABOVAC, I., *Pomorsko pravo Republike Hrvatske*, Udžbenici Sveučilišta u Splitu, Split, 1997., str. 61.; o tome i BOCZEK, *Flags of Convenience- An International Legal Study*, 1962., Harvard University Press, str. 2..

¹¹ *Konvencija o otvorenom moru* („Narodne novine“, Međunarodni ugovori, br. 1/92) donesena je u Ženevi 29. travnja 1958. godine; v. BARIĆ-PUNDA, V., *Ženevske konvencije o pravu mora (1958.)*, Split, 1987..

¹² *Konvencija Ujedinjenih naroda o pravu mora i Završni akt Treće konferencije Ujedinjenih naroda o pravu mora s Priložima I. – VII. i Dodatkom i Sporazum o primjeni XI. Dijela Konvencije Ujedinjenih naroda o pravu mora od 10. prosinca 1982. godine*, („Narodne novine“, Međunarodni ugovori, br. 9/2000).

¹³ Vidi *United Nations Convention on Conditions for Registration of Ships*, Geneva, 7 February 1986., Admiralty and Maritime Law Guide, International Conventions, www.admiraltylawguide.com.

odnosno izdavanjem privremenog upisnog lista. Nad jahtama hrvatske državne pripadnosti Republika Hrvatska ima pravo i dužnost obavljanja nadzora nad upravnim, gospodarskim i tehničkim poslovima. Jahti upisanoj u hrvatski upisnik jahti izdaje se upisni list kojim se dokazuje hrvatska državna pripadnost jahte. Hrvatska državna pripadnost stječe se upisom jahte u hrvatski upisnik jahti, stoga je izdavanje upisnog lista od deklaratornog značenja za stjecanje državne pripadnosti.¹⁴ Upisni list izdaje nadležna lučka kapetanija koja vodi upisnik jahti u koji je jahta upisana (v. čl. 97. PZ-a).¹⁵ U slučaju da se jahti promijeni ime, luka upisa, tonaža, vrsta pogona ili znak raspoznavanja, zamjenjuje se i upisni list.¹⁶ Privremeni upisni list izdaje se jahti nabavljenoj u inozemstvu koja još nema upisni list te jahti koja se nalazi u inozemstvu, a izgubljen joj je upisni list. Ako se privremeni upisni list izdaje jahti nabavljenoj u inozemstvu koja još nema upisni list tada izdavanje privremenog upisnog lista ima konstitutivno značenje za stjecanje hrvatske državne pripadnosti.¹⁷ Privremeni upisni list izdaje nadležna lučka kapetanija, diplomatsko ili konzularno predstavništvo Republike Hrvatske, a važi najdulje jednu godinu od dana njegova izdavanja, s tim da važenje privremenog upisnog lista prestaje i prije, i to u trenutku kada jahta stigne u prvu hrvatsku luku (v. čl. 99. PZ-a). Jahta koja ima hrvatsku državnu pripadnost ima pravo i dužnost vijati zastavu Republike Hrvatske.¹⁸ Način vijanja zastave i isticanja znakova na jahtama upisanima u upisnike jahti u Republici Hrvatskoj propisan je *Pravilnikom o načinu vijanja zastave i isticanja znakova na brodovima i jahtama* („Narodne novine“, br. 126/07).

Jahta upisana u hrvatski upisnik jahti, osim jahte kojoj je izdan privremeni upisni list, mora imati ime (PZ, čl. 183. st. 1).¹⁹ *Način, uvjeti i postupak određivanja i vođenja evidencije imena brodova i jahti*, odnosno oznaka tehničkih plovniha objekata, propisani su *Pravilnikom o načinu, uvjetima i postupku određivanja i vođenja evidencije imena i oznaka brodova i jahti* („Narodne novine“, br. 9/05).

Luka upisa je luka na čijem je području sjedište lučke kapetanije koja vodi upisnik jahti u koji je jahta upisana (PZ, čl. 184. st. 2). Jahta mora nositi ime luke

¹⁴ Više kod STANKOVIĆ, G., *Upis brodova i brodice u novom pomorskom zakonodavstvu Republike Hrvatske*, Informator, br. 4186. od 20. travnja 1994. godine, str. 9.; o tome i BOLANČA, D., *Postupak upisa brodova i brodice u pomorskom zakonodavstvu*, Pravo u gospodarstvu, Zagreb, br. 3., 1998., str. 335..

¹⁵ Upisni list sadrži podatke koji se odnose na državnu pripadnost jahte, namjenu jahte, područje plovidbe, uz naznaku dužnosti i prava jahte na vijanje zastave. Nadalje, upisni list sadrži sve upise iz uloške glavne knjige upisnika jahti u koji je jahta upisana, a u slučaju nepodudaranja sadržaja upisnog lista sa sadržajem upisnika jahti u pogledu upisanih prava na jahti važi ono što je upisano u upisniku jahti. Detaljnije ĐOŠIĆ, Ž., *Novine u pomorskom pravu*, Informator, br. 5360.-5361. od 20. i 23. srpnja 2005. godine, str. 13.-14..

¹⁶ Vidjeti kod GRABOVAC, I., *Brodsko administracija*, Zagreb, 1988., str. 19.-20..

¹⁷ Poblježe ČIZMIĆ, J., *Hrvatsko pomorsko postupovno pravo, Knjiga I., Upis pomorskih objekata, Postupak ograničenja odgovornosti brodaru*, Split, 2006., str. 24..

¹⁸ O tome kod BRAJKOVIĆ, V. – PALLUA, E., *Zastava*, Pomorska enciklopedija 7., str. 205.; GOLUBOVIĆ, I., *Brodsko zastava*, Pomorstvo, 1948., str. 373..

¹⁹ O tome GRABOVAC, I., *Pomorsko pravo, Knjiga I., Pomorsko javno i upravno pravo*, Split, 2001., str. 112..

*upisa.*²⁰

Baždarenje jahte obavlja se radi utvrđivanja tonaže (PZ, čl. 118. st. 1.). Baždarenje, u skladu s Tehničkim pravilima za statutarnu certifikaciju pomorskih objekata, obavlja priznata organizacija Hrvatski registar brodova (dalje: *HRB*).²¹ Jahta se baždari prije upisa u upisnik jahti, međutim, ako su poslije baždarenja jahte nastale promjene zbog kojih je došlo do promjene tonaže jahte (npr. uslijed promjene u rasporedu, konstrukciji, kapacitetu, uporabi prostora, broju putnika dopuštenom prevoziti jahtom), ili ako se posumnja u pravilnost već obavljenog baždarenja, izvršit će se ponovno baždarenje jahte. Kada su izvršene preinake na jahti koje su rezultirale promjenom tonaže, ponovno baždarenje jahte, ovisno o izvršenim preinakama, mora se obaviti djelomično ili u cijelosti (v. čl. 118. i 119. PZ-a).

Klasifikacija je stupanj povjerenja kojeg određeni klasifikacijski zavod daje brodu na temelju svojih pravila.²² Klasifikacijski zavod u Republici Hrvatskoj je HRB.

Svaka jahta koja ima radiostanicu, mora imati *pozivni znak* prema propisima o međunarodnom radioprometu. Pozivni broj sastoji se od slova, brojeva i drugih oznaka identifikacije. Pozivni znak određuje nadležno tijelo za telekomunikacije.²³

III. UPISNICI JAHTI

Jahte i jahte u gradnji upisuju se u upisnike jahti, odnosno upisnike jahti u gradnji.²⁴ Upisnici jahti i upisnici jahti u gradnji sastoje se od glavne knjige i zbirke isprava (PZ, čl. 197.). Glavna knjiga upisnika sastoji se od jedne knjige ili više knjiga koje se označavaju rimskim brojevima, a svaka knjiga sadrži određeni broj uložaka. Broj uložaka i stranica određuje tijelo koje vodi upisnik jahti, odnosno upisnik jahti u gradnji (lučka kapetanija). U svakoj knjizi glavne knjige ulošci i stranice moraju biti označeni rednim brojevima, a svaka knjiga mora biti čvrsto vezana i prošivena i mora sadržavati potvrdu tijela koje vodi upisnik jahti i upisnik jahti u gradnji, s naznakom naziva glavne knjige, broja knjige, te broja uložaka i stranica (v. čl. 6. PUPB-a). Uložak glavne knjige upisnika ima list A, list

²⁰ Tako GRABOVAC, I., *Enciklopedija pojmova pomorskog prava*, Književni krug, Split, 1991., str. 90..

²¹ Vidjeti *Zakon o Hrvatskom registru brodova*, Narodne novine, br. 81/96.; o tome i HLAČA, V., *Hrvatsko pomorsko pravo*, Pravni fakultet Sveučilišta u Rijeci, Rijeka, 2001., str. 43.-45..

²² Potanje GRABOVAC, I., *Pomorsko pravo, Knjiga I., Pomorsko javno i upravno pravo*, Split, 2001., str. 112..

²³ Detaljnije GRABOVAC, I., *Plovidbeno pravo Republike Hrvatske*, Književni krug, Split, 2003., str. 118..

²⁴ Jahte su u imovinskopравnom smislu pokretne (v. čl. 208. PZ-a), no upisom u odgovarajuće upisnike, jahte se podvrgavaju knjižnom režimu te se u pravnom smislu imobiliziraju. Upisnici su izrađeni po uzoru na zemljišne knjige. O nastanku hrvatskog upisnika brodova detaljnije kod MINTAS – HODAK, LJ., *Hrvatski upisnik pomorskih brodova*, Pomorski zbornik, Rijeka, knj. 30., 1992., str. 263.-268..

B i list C (iznimno, uložak glavne knjige upisnika javnih brodova ima samo list A i list B). Svaka se jahta upisuje u poseban uložak glavne knjige upisnika (v. čl. 198. PZ-a). U list A glavne knjige uložka upisnika upisuju se podaci o identitetu jahte i njene osnovne tehničke značajke (PZ, čl. 199.). U list B uložka glavne knjige upisnika upisuje se tvrtka, odnosno naziv i sjedište pravne osobe, odnosno ime i prebivalište fizičke osobe koja je vlasnik jahte, te osobna ograničenja vlasnika u vezi sa slobodnim raspolaganjem jahtom. Ako brodar ili kompanija nije ujedno i vlasnik jahte, u list B uložka glavne knjige mora se upisati i tvrtka, odnosno naziv i sjedište brodarica i kompanije pravne osobe, ili ime i prebivalište brodarica i kompanije fizičke osobe. U list B upisnika jahte u gradnji mogu se, radi evidentiranja, upisati i tvrtka, odnosno naziv i sjedište, ili ime i prebivalište brodarica i naručitelja (PZ, čl. 200.). U list C uložka glavne knjige upisnika jahti upisuju se stvarna prava kojima je jahta ili njen dio opterećen, te prava stečena na tim pravima, zakup jahte, pravo prvokupa, kao i druga ograničenja raspolaganja kojima je podvrgnut vlasnik jahte, zabrane opterećivanja i otuđivanja jahte, te sve zabilježbe za koje nije izričito određeno da se upisuju u drugi list uložka. Zbirka isprava vodi se zasebno za svaki uložak glavne knjige upisnika jahti i upisnika jahti u gradnji, a sadrži isprave u ovjerenom prijepisu na temelju kojih je izvršen upis jahte, odnosno jahte u gradnji u odgovarajući upisnik, podneske stranaka, rješenja nadležnog tijela koja se odnose na upis, dostavnice, te sve druge isprave koje se odnose na upis jahte i upis jahte u gradnji, odnosno sve isprave koje se odnose na upis u list A, list B i list C glavne knjige upisnika jahte i jahte u gradnji (PUPB, čl. 7. st. 1. i 2.). Uz upisnike jahti i upisnike jahti u gradnji vode se i sljedeće pomoćne knjige: 1) *dnevnik upisa jahti*, u koji se upisuju podaci o prijavama, molbama, prijedlozima, rješenjima, žalbama i spisima, koji se odnose na upis jahte i prava na jahti; 2) *imenik jahti*, koji sadrži popis jahti abecednim redom, uz naznaku upisnika i broja glavne knjige; 3) *imenik vlasnika jahti* i drugih osoba za koje je u glavnoj knjizi upisnika upisano neko pravo ili evidentirana neka činjenica, s naznakom upisnika i broja uložka u kojem su prava upisana ili činjenice evidentirane (PUPB, čl. 8. st. 1).

Upisnici jahti i jahti u gradnji su javni, a vode se u obliku javne knjige ili elektroničkog zapisa koji sadrži bazu podataka za cijelo područje Republike Hrvatske (v. čl. 195. PZ-a). Smatra se da upisnik sadrži potpuno i istinito činjenično i pravno stanje u odnosu na jahtu, odnosno jahtu u gradnji. Svatko ima pravo razmatrati i prepisivati glavnu knjigu upisnika, zbirku isprava, imenik vlasnika jahti i imenik jahti, a onaj tko se u pravnom prometu, postupajući savjesno, pouzda u podatke upisane u upisnicima, ne snosi pravne posljedice koje iz toga proisteknu (PZ, čl. 195. st. 3. i 6).²⁵ Nadležna lučka kapetanija koja vodi upisnik jahti, odnosno upisnik jahti u gradnji, dužna je na zahtjev stranke izdati izvadak iz upisnika jahti i upisnika jahti u gradnji, a pored izvotka koji sadrži sve upise iz lista A, B i C upisnika jahti ili upisnika jahti u gradnji, nadležna lučka kapetanija

²⁵ Za korištenje navedenog prava nije potrebno prethodno dokazivati postojanje pravnog interesa. Tako ČIZMIĆ, J., *Uvjeti za upis i brisanje pomorskih brodova*, Hrvatska pravna revija, br. 3., god. VI., ožujak 2006. godine, str. 22.-23..

dužna je na zahtjev stranke izdati i izvadak s podacima o vlasništvu i teretima koji postoje na jahti u trenutku izdavanja izvadaka (v. čl. 9. PUPB-a). Takve potvrde i prijepisi isprava imaju dokaznu snagu javnih isprava (v. čl. 195. PZ-a).

IV. PROVOĐENJE UPISA JAHTI U UPISNIKE JAHTI I BRISANJE JAHTI IZ UPISNIKA JAHTI (FUNKCIONALNE ODREDBE)

PZ propisuje obvezan i fakultativan upis jahti u upisnike jahti, te fakultativan upis jahti u gradnji u upisnike jahti u gradnji. Temeljem čl. 187. PZ-a, u upisnik jahti mora se upisati jahta koja je u cjelini u vlasništvu fizičkih ili pravnih osoba državljana Republike Hrvatske s prebivalištem, odnosno sjedištem u Republici Hrvatskoj (*obvezni upis*). Nadalje, u skladu s čl. 188. st. 2. PZ-a, u upisnik jahti može se upisati jahta koja je u cjelini ili dijelom u vlasništvu strane fizičke ili pravne osobe ili državljanina Republike Hrvatske koji nema prebivalište u Republici Hrvatskoj (*fakultativni upis*).²⁶ U potonjem slučaju, vlasnik jahte dužan je ovlastiti hrvatsku pravnu ili fizičku osobu s prebivalištem u Republici Hrvatskoj da ga za odsutnosti iz Republike Hrvatske zastupa pred nadležnim hrvatskim tijelima.

Temeljem odredbi čl. 27. i 28. Zakona o izmjenama i dopunama Pomorskog zakonika („Narodne novine“, br. 146/08, dalje: ZIDPZ) izmijenjene su odredbe čl. 187. i 188. Pomorskog zakonika („Narodne novine, br. 181/04, 76/07) koje se odnose na upis jahti i brodova u upisnike jahti i upisnike brodova. Sukladno odredbi čl. 50. ZIDPZ-a, spomenute izmjene stupit će na snagu tek danom pristupanja Republike Hrvatske Europskoj uniji. Naime, na temelju odredbi čl. 28. ZIDPZ-a, u upisnik jahti može se upisati 1) jahta koja je u cjelini ili djelomično u vlasništvu domaće fizičke ili pravne osobe i 2) jahta koja je u cjelini u vlasništvu strane fizičke ili pravne osobe, ako se jahta pretežno nalazi u Republici Hrvatskoj. U navedenom slučaju radi se o fakultativnom upisu jahte u upisnik jahti. Fakultativan upis, sukladno odredbama čl. 27. ZIDPZ-a, propisan je i za upis brodova u upisnike brodova. Bitno je istaknuti da se čl. 27. ZIDPZ-a mijenja čl. 187. Pomorskog zakonika kojim su propisane pretpostavke za obvezan upis brodova i jahti u upisnike brodova, odnosno jahti, a s obzirom da odredbe čl. 27. ZIDPZ-a govore samo o fakultativnom upisu brodova („*U upisnik brodova može se upisati...*“), dok odredbe čl. 28. ZIDPZ propisuju uvjete za fakultativni upis jahti, stupanjem na snagu odredbi čl. 27. i 28. ZIDPZ-a bit će stavljene izvan snage odredbe koje propisuju obvezan upis brodova i jahti (jer se u navedenim odredbama nigdje ne spominje obvezan upis jahti i brodova), čime je, smatram, učinjen propust budući je propisivanje pretpostavki za obvezni upis brodova i jahti od iznimne važnosti za jačanje pravne sigurnosti u području pomorskog prava.

U upisnik jahti u gradnji može se upisati jahta koja je u cjelini u vlasništvu

²⁶ Usp. KRAGIĆ, P., *Utjecaj novina u Pomorskom zakoniku na poslovanje hrvatskih brodara*, Zbornik radova sa savjetovanja „Pomorski zakonik Republike Hrvatske i druge novine iz područja pomorskog i prometnog prava“, održanog na Brijunima od 31. svibnja do 01. lipnja 2005. godine, Rijeka, 2005, str. 9.; o tome i ČIZMIĆ, J., *Upis pomorskih brodova prema odredbama novoga Pomorskog zakonika – postupovne odredbe*, Pravo u gospodarstvu, vol. 45, br. 3., 1-204, Zagreb, svibanj 2006., str. 7..

fizičke ili pravne osobe državljanina Republike Hrvatske s prebivalištem, odnosno sjedištem u Republici Hrvatskoj, odnosno jahta koja je u vlasništvu strane fizičke ili pravne osobe koja se gradi u hrvatskom brodogradilištu (čl. 189. st. 3. PZ-a). Jahte u gradnji upisane u upisnik jahti u gradnji podvrgnute su knjižnom režimu kao i jahte u plovidbi, a budući se pravo vlasništva i druga stvarna prava na jahti mogu steći, prenijeti, ograničiti i ukinuti jedino upisom u odgovarajući upisnik, isto će se odnositi i na jahte u gradnji nakon što budu upisane u upisnik jahti u gradnji.²⁷ Na upis brodova u gradnji primjenjuje se Konvencija o upisu prava na brodovima u gradnji iz 1967. godine.²⁸

U hrvatski upisnik jahti ne može se upisati jahta koja je upisana u inozemni upisnik (PZ, čl. 191. st. 2.).²⁹

Za upis jahti i jahti u gradnji u upisnike jahti, odnosno upisnike jahti u gradnji stvarno su nadležne lučke kapetanije, osim slučajeva koji su temeljem odredbi PZ-a stavljeni u nadležnost suda (PZ, čl. 254. st. 1.). Rješenje o upisu jahte u upisnik jahti donosi se na temelju prijave ili prijedloga ovlaštene stranke, odnosno zahtjeva nadležnog tijela, ako u PZ-om nije drugačije određeno.³⁰ Upisi se provode na temelju rješenja nadležne lučke kapetanije, osim slučajeva koji su u nadležnosti suda.³¹ Naime, poslovi upisa mogu se podijeliti u dvije skupine: 1) upisi koje provode isključivo nadležna upravna tijela, dakle, lučke kapetanije i 2) upisi koji su u svezi sa sudskim postupcima, a u kojima lučke kapetanije djeluju kao pomoćna tijela suda.³² Za upis jahti koje su u cjelini u vlasništvu fizičkih ili pravnih osoba državljanina Republike Hrvatske s prebivalištem, odnosno sjedištem, u Republici Hrvatskoj mjesno su nadležne lučke kapetanije u Dubrovniku, Pločama, Splitu, Šibeniku, Zadru, Senju, Rijeci i Puli, a prema prebivalištu, odnosno sjedištu vlasnika jahte (PUPB, čl. 1. st. 1.). Ako se pak radi o jahtama koje su u cjelini ili dijelom u vlasništvu strane fizičke ili pravne osobe ili državljanina Republike Hrvatske koji nema prebivalište u Republici Hrvatskoj, za upis jahte mjesno je

²⁷ Detaljnije kod ČIZMIĆ, J., *Hrvatsko pomorsko postupovno pravo, Knjiga I., Upis pomorskih objekata, Postupak ograničenja odgovornosti brodarka*, Split, 2006., str. 27..

²⁸ Konvencija o upisu prava na brodovima u gradnji (*Convention relating to Registration of Rights in respect of Vessels under Construction*), Bruxelles, 27. May 1967.

²⁹ Vidjeti MINTAS – HODAK, LJ., *Novi Pomorski zakonik*, Pomorski zbornik, Rijeka, br. 31., 1993., str. 23.; VOKIĆ – ŽUŽUL, M., *Međunarodni ugovori pomorskog prava i prava mora koji obvezuju Republiku Hrvatsku*, Pomorsko usporedno pravo, 1993., br. 1.-4., (137-140), str. 63.-78..

³⁰ Stranka je osoba na čiji je zahtjev pokrenut ili protiv koje se vodi postupak ili koja radi zaštite svojih prava ili pravnih interesa ima pravo sudjelovati u postupku upisivanja jahti u upisnik jahti (PZ, čl. 284). Potanje JAKAŠA, B., *Udžbenik plovidbenog prava*, Zagreb, 1983., str. 109.; usp. STANKOVIĆ, G., *Postupak upisa brodova u novom pomorskom zakonodavstvu Republike Hrvatske*, Zbornik Pravnog fakulteta u Splitu, br. 1.-2., str. 1994., str. 159.-160..

³¹ Sud je nadležan u provođenju postupka ovrhe na jahti, u postupku izdavanja privremenih mjera na jahti, kod zasnivanja sudske hipoteke na jahti, te u svezi s upisima jahti u upisnike jahti koji se provode na temelju pravomoćnog rješenja nadležnog ostavinskog suda o nasljedstvu i legatu. Vidi LÜTTNERBERGER, A. *Pomorsko upravo pravo*, Rijeka, 2005., str. 104..

³² Tako ČIZMIĆ, J., *Uvjeti za upis i brisanje pomorskih brodova*, Hrvatska pravna revija, br. 3/2006., str. 26.; vidjeti i STANKOVIĆ, G., *Neka pitanja u svezi s postupkom za upisivanje brodova*, Informator, Zagreb, br. 4190., 1994., str. 14.; KANDARE, B. – ČIZMIĆ, J., o. c., str. 5.-18.; VUJOVIĆ, V. – ŠURIĆ, A., *Priručnik za obavljanje poslova upisa brodova*, Zagreb, 1995., str. 22..

nadležna lučka kapetanija na čijem području jahta pretežito boravi (PUPB, čl. 1. st. 3.). Glede upisa jahti u gradnji valja istaknuti da je mjesno nadležna lučka kapetanija prema sjedištu brodograditelja (PUPB, čl. 1. st. 4.).

Upisi su dopušteni samo protiv osoba u čiju je korist, u vrijeme podnošenja prijedloga za upis jahte u upisnik jahti, upisano ili se istodobno upisuje pravo vlasništva, odnosno ono pravo glede kojeg se obavlja upis. Ako je više osoba uzastopce steklo pravo na upis kakva prava na jahti ili na pravu upisanom na jahti, a to svoje pravo nisu upisali, posljednji stjecatelj može, ako dokaže tko su mu prethodnici, zahtijevati izvršenje upisa tog prava neposredno u svoju korist. Dakle, u navedenom slučaju, pravo čiji se upis traži upisuje se izravno, bez upisivanja prava prethodnika koja nisu bila upisana, ako se dokaže kontinuirani niz sukcesija.³³

U upisnik jahti upisuju se stvarna prava, zakup jahte i pravo prvokupa (usp. čl. 255. st. 1. PZ-a).³⁴ Upisi se provode na temelju rješenja koja donose nadležne lučke kapetanije, odnosno na temelju rješenja koje donose sudovi, ako se radi o predmetima iz nadležnosti sudova.

Temeljem čl. 257. PZ-a, razlikuju se sljedeće vrste upisa:

1) *prvi upis u upisnik jahti* – kojim se u hrvatski upisnik jahti upisuje jahta koja do tada nije bila upisana u hrvatski upisnik jahti;

2) *upis u list A uloška glavne knjige upisnika* – kojim se u list A uloška glavne knjige upisnika jahti upisuju podaci o identifikaciji jahte i njezinim tehničkim značajkama;

3) *uknjižba* – kojom se upisivanje, prijenos, ograničenje ili prestanak prava postiže bez posebnog opravdanja (bezuovjetno upisivanje prava ili bezuvjetno brisanje);

4) *predbilježba* – kojom se upisivanje, prijenos, ograničenje ili prestanak prava postiže uz uvjet naknadnog opravdanja (uvjetno upisivanje prava ili uvjetno brisanje);

5) *zabilježba* – kojom se evidentiraju osobni odnosi važni za raspolaganje imovinom ili druge činjenice za čiju zabilježbu zakon veže određene pravne učinke;

6) *prijenos upisa jahte* – kojim se jahta iz jednoga hrvatskog upisnika jahti upisuje u drugi hrvatski upisnik jahti;

7) *brisanje jahte* – kojim se jahta briše iz hrvatskog upisnika jahti;

³³ Potanje BRAJKOVIĆ, V. – ČOLOVIĆ, I., - FILIPOVIĆ, V. – JAKAŠA, B. – KATIČIĆ, N. – PALLUA, E. – TOMAŠIĆ, V. – TRIVA, S., *Zakon o pomorskoj i unutrašnjoj plovidbi s napomenama i komentarskim bilješkama*, Zagreb, 1981., str. 102.; v. čl. 262. i 263. PZ-a.

³⁴ U upisnik brodova upisuju se stvarna prava, zakup broda, pravo prvokupa i brodarski ugovor na vrijeme za cijeli brod. Brodarski ugovor na vrijeme za cijeli brod (*time charter*) je ugovor o prijevozu stvari cijelim brodom za određeno vrijeme. Odredbe PZ-a koje se odnose na brodarski ugovor na vrijeme za cijeli brod ne primjenjuju se na jahte. Naime, jahta je plovni objekt namijenjen športu i rasonodi i može se koristiti za osobne potrebe i gospodarske namjene u kojem slučaju je jahta namijenjena za iznajmljivanje, sa ili bez posade.

8) *ponovni upis jahte* – kojim se jahta ponovno upisuje u hrvatski upisnik jahti.

Prvi upis u upisnik jahti je upis kojim se u hrvatski upisnik jahti upisuje jahta koja do tada nije bila upisana u hrvatski upisnik jahti (PZ, čl. 257. st. 1. toč. 1.). Prvi upis može se odnositi na upis jahti u gradnji u upisnik jahti u gradnji te na upis jahti u upisnik jahti.³⁵ Prvi upis u upisnik jahti u gradnji dopustit će lučka kapetanija koja vodi upisnik jahti u gradnji u koji se jahta u gradnji treba upisati ako su uz prijavu, odnosno prijedlog za prvi upis priložene sljedeće isprave: 1) isprava kojom se dokazuje pravo vlasništva na jahti u gradnji; 2) potvrda brodogradilišta o tehničkim podacima koji se upisuju na list A upisnika jahti u gradnji, mjestu i početku gradnje i 3) izjava vlasnika jahte u gradnji o imenu jahte u gradnji (v. čl. 314. PZ-a). Prvi upis jahte u upisnik jahti dopustit će lučka kapetanija koja vodi upisnik jahti, ako su uz prijavu za prvi upis jahte priložene sljedeće isprave 1) isprava kojom se dokazuje pravo vlasništva na jahti, 2) izvadak iz sudskog upisnika, odnosno druga isprava kojom se dokazuje da je vlasnik hrvatski državljanin ili hrvatska pravna osoba, odnosno da je udovoljeno uvjetima za upis jahte u upisnik jahti, 3) rješenje o određivanju imena i luke upisa za jahtu, 4) potvrda o tehničkim podacima jahte radi njezina upisa u upisnik jahti koju izdaje priznata organizacija, s potvrdom o tehničkoj prihvatljivosti jahte za upis u hrvatski upisnik, 5) isprava kojom se određuje pozivni znak jahte prema Međunarodnome signalnom kodeksu, ako jahta takav znak mora imati, 6) isprave kojima se dokazuju drugi podaci koji se unose u list A uložka glavne knjige upisnika jahti, 7) potvrda tijela koje vodi strani upisnik jahti o brisanju jahta iz stranog upisnika, ako se ta jahta prenosi iz stranog upisnika u hrvatski upisnik jahti te 8) isprave kojima se dokazuje pravo upisa jahte u hrvatski upisnik jahti, ako je vlasnik jahte strani državljanin ili strana pravna osoba (v. čl. 315. PZ-a).³⁶ Rješenje o prvom upisu jahte u upisnik jahti, odnosno u upisnik jahti u gradnji, donosi lučka kapetanija koja vodi upisnik jahti, odnosno upisnik jahti u gradnji, u koji se jahta treba upisati, a provodi lučka kapetanija koja vodi upisnik jahti u koji se jahta ima upisati (v. čl. 254. st. 3. i čl. 301. PZ-a). Pravna posljedica prvog upisa jahte u hrvatski upisnik jahti je stjecanje hrvatske državne pripadnosti jahte. Za razliku od postojeće jahte, upis jahte u gradnji u upisnik jahti u gradnji nema za posljedicu stjecanje državne pripadnosti jahte u gradnji. Naime, jahta u gradnji upisana u upisnik jahti u gradnji nije tom činjenicom stekla pravo upisa u neki drugi hrvatski upisnik jahti - to se pravo mora posebno dokazivati, stoga, kad se jahta u gradnji upisuje u neki drugi hrvatski upisnik jahti, radi se o prvom upisu jahte u takav upisnik jahti.³⁷

³⁵ Prilikom prvog upisa jahte u hrvatski upisnik jahti, prema duljini trupa jahte, plaća se naknada u visini određenoj sukladno odredbama Naredbe o visini naknade za upis broda, jahte i brodice u upisnik brodova, odnosno jahti i očevidnik brodica (Narodne novine, br. 2/05, 41/05 i 24/06).

³⁶ Podrobnije ČIZMIĆ, J., *Upis pomorskih brodova prema odredbama novoga Pomorskog zakonika – postupovne odredbe*, Pravo u gospodarstvu, vol. 45, br. 3., 1-204, Zagreb, svibanj 2006. godine, str. 34..

³⁷ Vidjeti ČIZMIĆ, J., *Hrvatsko pomorsko postupovno pravo*, Knjiga I., Split, 2006., str. 43.; o tome i MAGAZINOVIĆ, H., *Ugovor o gradnji broda*, Split, 1979..

Upis u list A uloška glavne knjige upisnika jahti obuhvaća upis podataka o identifikaciji jahte i njezine tehničke značajke (PZ, čl. 199. i 257. st. 1. toč. 2.).³⁸ Sukladno čl. 3. PUPB-a, u list A uloška glavne knjige upisnika jahti upisuju se: vrsta i ime jahte, IMO broj, luka upisa, bruto i neto tonaža, znak raspoznavanja prema međunarodnom signalnom kodeksu ako jahta mora imati takav znak, namjena i tip jahte, dopuštene granice plovidbe, vrsta jahte (prema konstrukciji), broj paluba, jarbola i dimnjaka, materijal od kojeg je jahta izgrađena, dimenzije jahte (duljina preko svega, najveća širina, visina na sredini jahte), pogonski strojevi (vrsta, sistem i snaga pogona, vrsta pogonskog goriva, vrsta i broj kotlova), mjesto gradnje, naziv brodogradilišta i godina gradnje, gaz označen u metrima, nadvođe označeno u milimetrima, najveća brzina, nosivost jahte, dopušteni broj putnika, podaci o prijašnjem upisu (ime jahte, luka upisa jahte i državna pripadnost jahte), datum upisa jahte i datum izdavanja upisnog lista, najmanji broj članova posade potreban za sigurnu plovidbu, podaci o ograničenjima plovidbe jahte i o drugim odlukama nadležnog tijela u svezi s plovidbom jahte te ostali podaci o jahti. U list A uloška glavne knjige upisnika jahti u gradnji upisuju se vrsta jahte, ime jahte, namjena jahte, materijal od kojega se jahta gradi, dimenzije jahte, najveća nosivost jahte, mjesto gradnje, naziv brodogradilišta, te datum i sat postavljanja kobilice, odnosno kojega drugog dijela jahte čije postavljanje odgovara fazi postavljanja kobilice, a mogu se upisati i drugi podaci koji se odnose na upis jahti u gradnji navedeni u čl. 3. PUPB-a (v. čl. 4. PUPB-a). Upis u list A uloška glavne knjige upisnika jahti provodi lučka kapetanija koja vodi upisnik jahti na temelju rješenja lučke kapetanije koja vodi upisnik jahti u koji je jahta upisana. Na temelju rješenja kojim se određuje upis jahte u upisnik jahti, lučka kapetanija koja vodi upisnik jahti istodobno će izvršiti upis jahte u list A i list B upisnika jahti (rješenje o upisu u list B i list C uloška glavne knjige upisnika jahti donosi lučka kapetanija koja vodi upisnik jahti, v. čl. 254. i 301. u svezi s čl. 303. st. 1. PZ-a). Međutim, ako lučka kapetanija donese rješenje kojim se odbija zahtjev za upis jahte u upisnik jahti i odredi upis zabilježbe odbijanja takvog zahtjeva, zabilježba odbijanja zahtjeva upisat će se u list A uloška glavne knjige upisnika jahti otvorenog na temelju prijave za prvi upis jahte u upisnik jahti (čl. 303. st. 2. u svezi s čl. 290. st. 2. PZ-a). Nadalje, u list A uloška glavne knjige upisnika jahti koji je otvoren u skladu s podnesenom prijavom ili prijedlogom zabilježbit će se rješenje o odbijanju prijave ili prijedloga za upis jahte u upisnik jahti, osim u slučaju kad povodom prijave ili prijedloga nije otvoren novi uložak u glavnoj knjizi upisnika jahti (uložak se neće otvarati ako je prijava ili prijedlog nerazumljiv ili neodređen, v. čl. 304. u svezi s čl. 290. st. 3. PZ-a). U list A uloška glavne knjige upisnika jahti upisuje se i rješenje o brisanju jahte iz upisnika jahti te zabilježba odbijanja zahtjeva za brisanje jahte iz upisnika jahti (PZ, čl. 312. st. 1.).

Uknjižba je upis temeljem kojeg se upisivanje, prijenos, ograničenje ili prestanak prava postiže bez posebnog opravdanja (*bezuvjetno upisivanje ili bezuvjetno brisanje*, v. PZ, čl. 257. st. 1. toč. 3.). Pravni učinci uknjižbe sastoje se

³⁸ Tako i LUTTENBERGER, A., o. c., str. 101..

u bezuvjetnom i konačnom stjecanju, prijenosu, ograničenju ili prestanku upisanih prava u onom opsegu i sadržaju kako su upisana.³⁹ Uknjižba se može dopustiti samo na temelju javnih isprava ili privatnih isprava na kojima je potpise osoba čije pravo treba ograničiti, opteretiti ili prenijeti na drugu osobu ovjerilo tijelo nadležno za ovjeravanje potpisa, ako PZ-om ili drugim zakonom nije drugačije određeno. Privatna isprava na temelju koje se može dopustiti uknjižba mora, pored podataka o osobama koje sudjeluju u pravnom poslu navedenom u ispravi, o mjestu gdje je isprava sastavljena i datumu kad je isprava sastavljena te valjanoj pravnoj osnovi (v. čl. 280. PZ-a), sadržavati i podatke koji se odnose na točnu oznaku jahte ili prava glede kojeg se uknjižba provodi te izričitu izjavu osobe čije se pravo ograničava, opterećuje, ukida ili prenosi na drugu osobu o dopuštanju uknjižbe (*clausula intanbulandi*).⁴⁰ Javne isprave na temelju kojih se dopušta uknjižba jesu: 1) isprave o pravnim poslovima koje je sastavio sud u granicama svojih ovlaštenja, ako sadrže podatke o osobama koje sudjeluju u pravnom poslu navedenom u ispravi, o mjestu gdje je isprava sastavljena i datumu kad je isprava sastavljena te valjanoj pravnoj osnovi te isprave koje su u propisanom obliku izdali sudovi ili tijela uprave, u granicama svojih nadležnosti, kojima zakon priznaje svojstvo sudske ovršne isprave ili na temelju kojih se prema posebnim propisima može obaviti upis u javne knjige (v. čl. 318. PZ-a). Može li se, pod kojim pretpostavkama i na koji način, dopustiti uknjižba na temelju inozemnih isprava koje se u mjestu gdje su sastavljene smatraju javnim ispravama određuju posebni propisi (v. čl. 55. ZZK-a). Uknjižbe na temelju odluke stranog suda mogu se obaviti ako je ta odluka priznata u posebnom za to propisanom postupku.

Predbilježbom se stječu, prenose, ograničavaju ili prekidaju upisana prava, uz uvjet naknadnog opravdanja predbilježbe, i to u opsegu u kojem predbilježba bude opravdana (*uvjetno upisivanje prava ili uvjetno brisanje*, v. čl. 325. PZ-a). Ovaj uvjet je rezolutivne naravi, stoga predbilježeni upisi postižu pravni učinak u trenutku upisivanja.⁴¹ Predbilježba, jednako kao i uknjižba, može biti pozitivna ili negativna, ovisno o tome stječu li se, mijenjaju ili ograničavaju predbilježbom knjižna prava pod uvjetom naknadnog opravdanja (pozitivna predbilježba) ili ona prestaju (negativna predbilježba). Predmet predbilježbe isti je kao i predmet uknjižbe, a predbilježbom se upisuju sva knjižna prava koja se upisuju i uknjižbom.⁴² Lučka kapetanija kod koje se vodi upisnik jahti dužna je dopustiti predbilježbu upisa u slučajevima kad podnesena isprava (javna ili privatna) udovoljava općim uvjetima za upis, ali ne udovoljava svim posebnim uvjetima propisanim za uknjižbu (PZ, čl. 319.). Predbilježba djeluje dok ne bude opravdana

³⁹ Vidjeti JOSIPOVIĆ, T., *Komentar Zakona o zemljišnim knjigama*, Zagreb, 1998., str. 144..

⁴⁰ Izjava osobe čije se pravo ograničava, opterećuje, ukida ili prenosi na drugu osobu o dopuštanju uknjižbe ne odnosi se na isprave o stjecanju prava vlasništva na jahti hrvatske ili strane pripadnosti ako se zahtijeva prvi upis jahte u hrvatski upisnik jahti budući se smatra da vlasnik jahte već samim podnošenjem zahtjeva za upis jahte u upisnik jahti pristaje na to da se njegovo pravo upiše u upisnik jahti. V. čl. 317. PZ-a; tako i VUJOVIĆ, V. – ŠURIĆ, A., *o. c.*, str. 44..

⁴¹ O tome ČIZMIĆ, J., *Upis pomorskih brodova prema odredbama novoga Pomorskog zakonika – postupovne odredbe*, Pravo u gospodarstvu, vol. 45, br. 3., 1-204, Zagreb, svibanj 2006. godine, str. 36..

⁴² Potanje JOSIPOVIĆ, T., *o. c.*, str. 196..

ili izbrisana. Opravdanjem se predbilježba pretvara u uknjižbu, s učinkom od trenutka kad je prijedlog za predbilježbu bio podnesen.⁴³ Sukladno odredbi čl. 325. PZ-a, predbilježba se može opravdati na temelju: 1) isprave kojom se može dopustiti uknjižba, a koju je izdala osoba protiv koje je predbilježba upisana, 2) potvrde da je nepravomoćna sudska odluka kojom se zahtjev za utvrđivanje, stjecanje, ograničenje ili prestanak upisnog prava prihvaća ili odbija postala pravomoćna i ovršna, 3) konačne odluke nadležnog tijela o postojanju tražbine radi čijeg je osiguranja upisana predbilježba hipoteke na jahti (v. čl. 323. st. 1. toč. 3. PZ-a) i 4) pravomoćne i ovršne odluke suda u parnici protiv osobe protiv koje je predbilježba upisana. Ako se predbilježba opravdava podnošenjem isprave sposobne za uknjižbu, odnosno isprave kojom se može dopustiti uknjižba, a koju je izdala osoba protiv koje je predbilježba upisana, opravdanje predbilježbe potrebno je izvršiti u roku od 15 dana od dana dostave rješenja o predbilježbi. U slučaju kad se predbilježba opravdava na temelju pravomoćne i ovršne odluke suda donesene u parnici protiv osobe protiv koje je predbilježba upisana, parnica se mora pokrenuti u roku od 15 dana od dana dostave rješenja o predbilježbi. Rok u kojem se predbilježba mora opravdati mora se navesti u odluci o predbilježbi, s tim da lučka kapetanija koja vodi upisnik jahti može na prijedlog stranke rok za opravdanje predbilježbe produžiti, ako za to postoje opravdani razlozi. Prijedlog za produženje roka podnosi se lučkoj kapetaniji koja vodi upisnik jahti (v. čl. 327. PZ-a).⁴⁴ Prijedlog za opravdanje predbilježbe podnosi se lučkoj kapetaniji koja vodi upisnik jahti, ako se predbilježba opravdava temeljem isprave kojom se može dopustiti uknjižba, a koju je izdala osoba protiv koje je predbilježba upisana, zatim na temelju potvrde da je nepravomoćna sudska odluka kojom se zahtjev za utvrđivanje, stjecanje, ograničenje ili prestanak upisnog prava prihvaća ili odbija postala pravomoćna i ovršna te konačne odluke nadležnog tijela o postojanju tražbine radi čijeg je osiguranja upisana predbilježba hipoteke na jahti. Međutim, ako se predbilježba opravdava na temelju pravomoćne i ovršne odluke suda donesene u parnici protiv osobe protiv koje je predbilježba upisana, tražitelj predbilježbe dužan je pokrenuti parnicu kod nadležnog suda i o tome obavijestiti lučku kapetaniju koja vodi upisnik jahti (v. čl. 328. PZ-a). Rok u kojem se mora pokrenuti parnica za opravdanje predbilježbe mora se navesti u odluci o predbilježbi, ali sud može, na prijedlog stranke, rok za pokretanje parnice produžiti, ako za to postoje važni razlozi (PZ, čl. 329.). Naime, kad se predbilježba opravdava odlukom parničnog suda, obavijest lučkoj kapetaniji koja vodi upisnik jahti ne mora se dostaviti u roku od 15 dana koji je propisan za opravdanje predbilježbe, već je bitno da je tužba podnesena u tom roku.⁴⁵ U slučaju kad u vrijeme podnošenja

⁴³ Vidjeti ŽUVELA, M. – RUŽIČKA, B., *Zakon o zemljišnim knjigama, Zemljišnoknjižni poslovnik, Zakon o državnoj izmjeri i katastru nekretnina – Sudska praksa, napomene, bilješke, objašnjenja, prilozi, abecedna kazala*, Organizator, Zagreb, str. 97..

⁴⁴ Rok za opravdanje predbilježbe je *produživi rok*. Produživi rok je rok koji se može produžiti kad za to postoje opravdani razlozi. U upravnom postupku produživi su tzv. službeni rokovi koje određuje službena osoba koja vodi postupak, uz prethodno ispunjenje određenih uvjeta. Detaljnije BORKOVIĆ, I., *Upravno pravo*, Zagreb, 2002., str. 428.-432..

⁴⁵ Tako ČIZMIĆ, J., *Hrvatsko pomorsko postupovno pravo, Knjiga I., Upis pomorskih objekata*,

prijedloga za predbilježbu već teče parnica o postojanju prava čija se predbilježba traži, pokretanje posebne parnice za opravdanje predbilježbe nije potrebno, ako se prema odredbama Zakona o parničnom postupku u postojećoj parnici još može istaći i zahtjev za opravdanje predbilježbe (PZ, čl. 330.). Kad tužitelj zahtjev za opravdanje predbilježbe u parnici kojom se predbilježba opravdava bude prihvaćen, na prijedlog bilo koje od stranaka, lučka kapetanija koja vodi upisnik jahti dužna je zabilježiti opravdanje predbilježbe u upisniku jahti sukladno sadržaju pravomoćne presude. Opravdanje predbilježbe djeluje unatrag, tj. od trenutka kad je bila tražena predbilježba (navedeno je važno radi reda prvenstva pred kasnije zatraženim upisima).⁴⁶ S druge strane, brisanje predbilježbe može predložiti osoba protiv koje je predbilježba bila dopuštena, ako opravdanje predbilježbe izostane. Naime, ako iz spisa ne proizlazi da je tužba za opravdanje predbilježbe podnesena na vrijeme ili da rok za opravdanje još teče na dan kad je prijedlog za brisanje podnesen, lučka kapetanija koja vodi upisnik jahti dužna je u kratkom roku odrediti ročište na kojem predlagatelj predbilježbe mora dokazati da rok za opravdanje još teče ili da je tužba podnesena na vrijeme, a ako lučka kapetanija koja vodi upisnik jahti utvrdi protok tog roka, odnosno ako utvrdi da parnica nije pokrenuta na vrijeme, dužna je dopustiti brisanje predbilježbe. Ipak, smatra se da je tužba za opravdanje predbilježbe podnesena na vrijeme, iako je protekao rok određen za njezino podnošenje, ako bude podnesena prije podnošenja prijedloga za brisanje predbilježbe ili bar istog dana kad je taj prijedlog podnesen (v. čl. 331. PZ-a). Nadalje, lučka kapetanija koja vodi upisnik jahti dužna je, na prijedlog bilo koje od stranaka, predbilježbu brisati kad tužitelj zahtjev za opravdanje predbilježbe u parnici kojom se predbilježba opravdava bude pravomoćno odbijen (v. čl. 332. PZ-a). Nova predbilježba može se predložiti u slučaju kad je predbilježba brisana zato što tužba za opravdanje predbilježbe nije podnesena na vrijeme i tada ona ima pravni učinak tek od trenutka podnošenja novoga prijedloga. Vlasnik jahte ili ovlaštenik upisanog prava ovlašteni su tužbom zahtijevati da se utvrdi nepostojanje predbilježenog prava, a u slučaju donošenja presude kojom se navedeni zahtjev prihvaća, na prijedlog stranke, lučka kapetanija je dužna u upisnik jahti zabilježiti takvu presudu, čime se sprječava ponovno dopuštanje predbilježbe (v. čl. 333. PZ-a). U slučaju kad je predbilježba brisana iz drugih razloga, a ne zato što tužba za opravdanje predbilježbe nije podnesena na vrijeme, lučka kapetanija koja vodi upisnik jahti dužna je odbiti svaki novi prijedlog za predbilježbu istog prava na temelju iste isprave po službenoj dužnosti. Ako pak lučka kapetanija koja vodi upisnik jahti to propusti učiniti, pa nova predbilježba bude upisana, navedena će se predbilježba brisati čim protivnik prijavi da je predbilježba već jednom bila brisana. Pravo na podnošenje prijave nije vezano rokom (v. čl. 334. PZ-a).

Zabilježba je upis kojim se evidentiraju osobni odnosi važni za raspolaganje imovinom ili druge činjenice za čiju zabilježbu zakon veže određene pravne učinke (PZ, čl. 257. st. 1. toč. 5.). Zabilježbom se ne upisuju knjižna prava, niti

Postupak ograničenja odgovornosti brodarica, Split, 2006., str. 75..

⁴⁶ Detaljnije RUŽIČKA, B., *Zemljišne knjige nekad, danas i sutra*, Informator, br. 4232., Zagreb, od 28. rujna 1994. godine, str. 5..

se zabilježbom mogu stjecati, mijenjati ili prestajati knjižna prava. Zabilježba osobnih odnosa, osobito u pogledu ograničenja prava raspolaganja imovinom, ima pravnu posljedicu da se nitko, u čiju je korist upisano kakvo pravo u upisnik jahti, ne može pozivati na okolnost da mu ti odnosi nisu bili poznati (npr. maloljetnost, produljenje roditeljskog prava ili starateljstva, otvaranje stečaja itd.).⁴⁷ Lučka kapetanija koja vodi upisnik jahti dužna je na prijedlog stranaka, njihovih zakonskih zastupnika ili nadležnih tijela odrediti zabilježbu osobnih odnosa i brisanje takve zabilježbe na temelju isprava kojima se ti odnosi dokazuju (v. čl. 338. PZ-a). Zabilježba drugih činjenica, osim zabilježbe osobnih odnosa, može se dopustiti samo kad je zabilježba PZ-om dopuštena i ima učinak koji je PZ-om određen (npr. prvenstveni red, zajednička hipoteka na jahti, otkaz tražbine osigurane hipotekom na jahti, tužba za ostvarenje pomorskog privilegija, zabilježba spora, itd., v. čl. 339. PZ-a). Zabilježba ovih okolnosti proizvodi određene pravne učinke. Naime, bez zabilježbe ti učinci ne mogu nastati pa zabilježba u odnosu na njih ima konstitutivno značenje.⁴⁸ Prijedlozi za upis ili brisanje zabilježbi o kojima odlučuje nadležno tijelo moraju se podnijeti lučkoj kapetaniji koja vodi upisnik jahti, ako nije drugačije određeno (PZ, čl. 360.).

Rješenje kojim dopušta prijenos jahte iz jednog upisnika jahti u drugi upisnik jahti donosi lučka kapetanija koja vodi upisnik jahti u koji je jahta upisana, a na temelju isprave kojom se dokazuje da će jahta promijeniti luku upisa i da će se upisati u luci koja se nalazi na području lučke kapetanije u koju se jahta ima upisati. Rješenje o prijenosu upisa jahte iz jednog upisnika jahti u drugi upisnik jahti donosi lučka kapetanija koja vodi upisnik jahti u koji se jahta ima upisati (v. čl. 372. u svezi s čl. 254. st. 4. i 5. PZ-a).⁴⁹ Prijedlog za prijenos upisa jahte iz upisnika jahti jedne lučke kapetanije u upisnik jahti koji vodi druga lučka kapetanija podnosi se lučkoj kapetaniji kod koje je jahta upisana, a uz prijedlog moraju se priložiti isprave kojima se dokazuje da postoje pretpostavke za prijenos upisa jahte. Lučka kapetanija koja vodi upisnik jahti dužna je na temelju prijedloga ili prijave i njezinih priloga dopustiti upis jahte u upisnik jahti kad: 1) iz upisnika jahti u pogledu jahte ili prava na jahti ne proizlazi nikakva smetnja traženom upisu, odnosno, ako je kod prijave ili prijedloga za prvi upis jahte u upisnik jahti udovoljeno uvjetima propisanim odredbama PZ-a koje se odnose na obvezni i fakultativni upis jahte, 2) nema osnovane sumnje u to da je predlagatelj ovlašten podnijeti prijedlog i da su sudionici na čija se prava upis odnosi sposobni raspolagati tim pravima, 3) traženje prema sadržaju podnesenih isprava je osnovano, 4) isprave imaju oblik koji se zahtijeva za dozvolu uknjižbe, predbilježbe ili zabilježbe. Kad prijenos upisa jahte dopušta lučka kapetanija koja vodi upisnik jahti u koji je jahta upisana, lučka kapetanija koja vodi upisnik jahti u koji se jahta ima upisati ograničit će

⁴⁷ Ne vrijedi obrnuta presumpcija da „osobni odnosi“ postoje samo ako su zabilježeni u upisnik jahti jer zabilježba nema konstitutivni učinak. Tako ČIZMIĆ, J., o. c., str. 42.; vidjeti i JOSIPOVIĆ, T., o. c., str. 174..

⁴⁸ O tome VUJOVIĆ, V. – ŠURIĆ, A., o. c., str. 48..

⁴⁹ Prijenos upisa jahte iz jednog upisnika jahti u drugi postoji samo u slučaju kad se prijenos upisa odnosi na upisnik jahti koji vodi druga lučka kapetanija. Podrobnije ČIZMIĆ, J., o. c., str. 58.-59..

se na odlučivanje o tome je li upis dopušten s obzirom na stanje upisnika, dok u pogledu ostalih pretpostavki za upis odlučivanje pripada lučkoj kapetaniji koja vodi upisnik jahti u koji je jahta upisana - koja prijenos upisa jahte dopušta (v. čl. 292. PZ-a). Nakon zaprimanja prijave ili prijedloga za prijenos upisa jahte u upisnik jahti druge lučke kapetanije, traženje prijenosu mora se zabilježiti u upisniku jahti u koji je jahta upisana, a temeljem navedene zabilježbe lučka kapetanija dužna je donijeti rješenje kojim se dopušta prijenos upisa jahte iz jednog upisnika jahti u novi upisnik jahti sa svim podacima iz upisnika jahti u koji je jahta upisana. Takvo rješenje mora se dostaviti lučkoj kapetaniji u čiji se upisnik jahta ima upisati. Kad lučka kapetanija u čiji se upisnik jahta ima upisati, na temelju rješenja kojim se dopušta prijenos upisa jahte, donese rješenje o prijenosu upisa jahte u novi upisnik jahti sa svim podacima iz upisnika jahti iz primljenog izvotka, rješenje dostavlja lučkoj kapetaniji u čijem je upisniku jahta do tada upisana radi brisanja i provodi upis jahte. Lučka kapetanija u čijem je upisniku jahta do tada upisana dužna je provesti upis brisanja jahte iz svog upisnika i lučkoj kapetaniji u čiji je upisnik jahta upisana poslati zbirku isprava koja se odnosi na tu jahtu (v. čl. 291. PZ-a).

Brisanje jahte iz upisnika jahti. Jahta se briše iz upisnika jahti:

- 1.) ako je propala ili se pretpostavlja da je propala,⁵⁰
- 2.) ako više ne udovoljava uvjetima koji se odnose na obvezni i fakultativni upis jahte,
- 3.) ako se povuče iz plovidbe,
- 4.) ako se upiše u drugi hrvatski upisnik jahti,
- 5.) ako to iznimno rješenjem dopusti Ministarstvo nadležno za pomorstvo,⁵¹
- 6.) na zahtjev vlasnika jahte, ako se ne radi o obveznom brisanju jahte.

Kada je razlog brisanja jahte iz upisnika jahti pretpostavka da je jahta propala, takva pretpostavka postoji ako su od primitka posljednje vijesti o jahti protekla tri mjeseca, a tada se pretpostavlja da je propala onog dana kad su primljene posljednje raspoložive vijesti o njoj. U slučajevima kad je jahta propala, odnosno kad se pretpostavlja da je propala, kad se jahta povukla iz plovidbe, ili kad više ne ispunjava uvjete propisane za obvezni i fakultativni upis, vlasnik jahte dužan je u roku od 15 dana od dana nastanka navedenih okolnosti podnijeti zahtjev lučkoj kapetaniji za brisanje jahte iz upisnika jahti (v. čl. 192. PZ-a).⁵² Kada postoje uvjeti za brisanje jahte iz upisnika jahti, a na jahti je osnovana hipoteka, za brisanje

⁵⁰ Kod jahti se može raditi o dvije vrste propasti: 1) kad je jahta potonula bez mogućnosti vađenja (uništenje) i 2) kad postoji takvo oštećenje jahte koje se ne može popraviti i zbog kojeg stvar gubi stvarno svojstvo jahte. Tako ČIZMIĆ, J., *Upis pomorskih brodova prema odredbama novoga Pomorskog zakonika – postupovne odredbe*, Pravo u gospodarstvu, vol. 45, br. 3., 1-204, Zagreb, svibanj 2006., str. 55..

⁵¹ Na taj se način iz upisnika jahti omogućava brisanje svih jahti za koje postoje podaci da su potonule ili propale prije više godina, a vlasnici takvih jahti nisu podnijeli zahtjev za brisanje, niti su obavljali redovite tehničke preglede jahti. Tako PRNJAK, S., *o., c.*, str. 62..

⁵² Ako je jahta propala ili se pretpostavlja da je propala, lučka kapetanija koja vodi upisnik jahti dužna je donijeti rješenje o brisanju jahte iz upisnika jahti i o donesenom rješenju obavijestiti Ministarstvo nadležno za pomorstvo (v. čl. 373. PZ-a).

je potreban pristanak hipotekarnih vjerovnika. U tom se slučaju brisanje jahte iz upisnika jahti ne može obaviti prije isteka razumnog roka koji ne smije biti kraći od tri mjeseca od izvršene odgovarajuće obavijesti hipotekarnim vjerovnicima, osim u slučaju pristanka hipotekarnih vjerovnika (v. čl. 193. PZ-a).⁵³ Protekom navedenog roka jahta se briše iz upisnika jahti. Rješenje o brisanju jahte iz upisnika jahti donosi lučka kapetanija koja vodi upisnik jahti u koji je jahta upisana, a upisuje se u list A uložka glavne knjige upisnika jahti (čl. 254. st. 3. u svezi s čl. 312. st. 1. PZ-a). Nakon što je izvršen upis brisanja jahte iz upisnika jahti, lučka kapetanija koja je izvršila upis brisanja jahte dužna je na zahtjev stranke izdati potvrdu o brisanju jahte iz upisnika jahti u kojoj je potrebno navesti razlog brisanja i rješenje temeljem kojeg je brisanje jahte provedeno (PZ, čl. 309.). Odredbe PZ-a koje se odnose na postupak brisanja jahti iz upisnika jahti na odgovarajući se način primjenjuju i na postupak brisanja jahti u gradnji iz upisnika jahti u gradnji (v. čl. 192. st. 3. i 193. st. 3. PZ-a).

Ponovni upis jahte je upis temeljem kojeg se jahta ponovno upisuje u hrvatski upisnik jahti (PZ, čl. 257. st. 1. toč. 8.). Rješenje o ponovnom upisu jahte u upisnik jahti donosi lučka kapetanija koja vodi upisnik jahti, ako se u upisnik jahti ponovno upisuje jahta: 1) koja je bila brisana iz upisnika jahti zato što je propala ili se pretpostavljalo da je propala, 2) koja je bila trajno povučena iz plovidbe i 3) koja je bila proglašena pomorskim plijenom, odnosno ratnim plijenom na moru. U navedenim slučajevima lučka kapetanija koja vodi upisnik jahti dužna je donijeti rješenje o ponovnom upisu jahte sa svim onim podacima i upisanim pravima iz upisnika jahti s kojima je jahta prije bila upisana, a koji su važili u trenutku brisanja jahte. O obavljenom upisu lučka kapetanija je dužna obavijestiti vlasnika jahte te sve ostale osobe u čiju je korist bilo upisano kakvo pravo na jahti (PZ, čl. 375.).

V. PRIJAVE I PRIJEDLOZI ZA UPIS JAHTE

Rješenje o upisu jahte u upisnik jahti donosi se na temelju prijave ili prijedloga ovlaštene stranke, odnosno zahtjeva nadležnog tijela, ako u PZ-om nije drugačije određeno. Prijave i prijedlozi, odnosno zahtjevi, podnose se lučkoj kapetaniji koja vodi upisnik jahti u koji je jahta upisana ili treba biti upisana (v. čl. 273. PZ-a). Prijave i prijedlozi moraju se podnijeti u dovoljnom broju primjeraka, i to za lučku kapetaniju koja vodi upisnik jahti i za stranke kojima se rješenje o upisu jahte mora dostaviti, a u slučaju kad prijava ili prijedlog nije podnesen u dovoljnom broju primjeraka, lučka kapetanija koja vodi upisnik jahti dužna je pozvati podnositelja prijedloga ili prijave da to učini u određenom roku, pa ako podnositelj prijave ili prijedloga ne postupi prema danom nalogu, lučka kapetanija će odrediti da se podnesak prepíše na trošak podnositelja (v. čl. 274. PZ-a). Dakle, neprihvatanje dovoljnog broja primjeraka ne dovodi do odbacivanja prijave ili

⁵³ Odredbe čl. 193. PZ-a ne primjenjuju se na brisanje jahte iz upisnika jahti ako je jahta propala ili se pretpostavlja da je propala niti se primjenjuju na prijenos prava vlasništva jahte napuštanjem u korist osiguratelja (v. čl. 194. PZ-a).

prijedloga.⁵⁴ Kad je podnesak vezan za rok, podnesak je predan u roku samo ako prije proteka roka stigne lučkom kapetaniji kod koje se vodi upisnik jahti (PZ, čl. 275. st. 1). Prema tome, podnesak mora stići nadležnoj lučkoj kapetaniji prije isteka roka, neovisno o tome kad je podnesak upućen i je li, primjerice, upućen lučkoj kapetaniji preporučeno poštom ili telegrafski.⁵⁵ U slučaju kad se ne može sa sigurnošću utvrditi je li podnesak predan u roku, treba uzeti da je pravodoban.⁵⁶ Rokovi određeni odredbama PZ-a o postupku upisivanja u upisnik jahti, osim rokova za opravdanje predbilježbe i roka za podnošenje izvorne isprave ili prijevoda, prekluzivni su rokovi, dakle, ne mogu se produljiti, a zbog njihova propuštanja nije moguće tražiti povrat u prijašnje stanje (v. čl. 275. PZ-a).⁵⁷ Pisana prijava podnosi se za prvi upis jahte čiji je upis u upisnik jahti obavezan, za upis promjena koje se upisuju u list A uložka glavne knjige upisnika jahti ili za upis promjena zbog kojih se jahta briše iz upisnika jahti, dok se za ostale upise podnosi pisani prijedlog (PZ, čl. 276.). Prijava za upis jahte u upisnik jahti mora sadržavati sve podatke koji se upisuju u upisnik jahti, a uz prijavu se moraju priložiti isprave kojima se dokazuju podaci koji se upisuju u upisnik jahti.⁵⁸ Predlagatelj je ovlašten jednim prijedlogom zatražiti više upisa na temelju jedne isprave te upis jednog istog prava u više uložaka ili upis više prava u jedan uložak, međutim, ako bi predlagatelj zahtjeve temeljio na različitim ispravama, tada ne bi bilo mjesta kumulaciji zahtjeva. Lučka kapetanija strogo je vezana uz dispoziciju stranaka glede sadržaja zatraženog upisa stoga neće odobriti da se u upisnik jahti upiše više ili što drugo što stranka nije tražila, iako bi prema podnesenim ispravama stranka bila ovlaštena tražiti više ili što drugo, npr. ako je predložena samo predbilježba, ne može se odrediti uknjižba, iako postoje pretpostavke za uknjižbu.⁵⁹ Nadalje, ako iz isprava proizlazi da je stjecatelju knjižnog prava dano odobrenje za uknjižbu, ali da su mu istodobno nametnuta ograničenja u svezi s raspolaganjem stečenim pravom ili da su mu nametnute obveze glede kojih je ugovorena istodobno uknjižba u korist određenih ovlaštenika, traženi se upis neće moći dopustiti ako istodobno ne bude predložena i uknjižba ili, ovisno o tome

⁵⁴ Tako ČIZMIĆ, J., *Hrvatsko pomorsko postupovno pravo, Knjiga I., Upis pomorskih objekata, Postupak ograničenja odgovornosti brodaru*, Split, 2006., str. 51..

⁵⁵ Potanje KANDARE, B. – ČIZMIĆ, J., o. c., str. 9..

⁵⁶ Tako Vrhovni sud Republike Hrvatske u odluci Rev-1850/89. od 18. listopada 1990. godine, Pregled sudske prakse – 51/183.; o tome kod ČIZMIĆ, J., *Upis pomorskih brodova prema odredbama novoga Pomorskog zakonika – postupovne odredbe*, Pravo u gospodarstvu, vol. 45., br. 3., 1-204, Zagreb, svibanj 2006., str. 20..

⁵⁷ Usp. TRIVA, S. – DIKA, M., *Građansko parnično procesno pravo*, Zagreb, 2004., str. 382.; ČIZMIĆ, J., *Povrat u prijašnje stanje u hrvatskom parničnom postupku*, Zbornik Pravnog fakulteta Sveučilišta u Rijeci, vol. 26., 2005., br. 1., str. 147.-174..

⁵⁸ U prijavi ili prijedlogu za upis jahte u upisnik jahti potrebno je navesti tijelo kojem se prijedlog, odnosno prijava podnosi, osobno ime i prebivalište ili naziv i sjedište podnositelja prijedloga ili prijave, osobna imena i prebivališta, odnosno nazive i sjedišta osoba kojima treba dostaviti rješenje o upisu te ime, odnosno oznaku jahte na koju se upis odnosi (v. čl. 277.-278. PZ-a).

⁵⁹ Prijedlog za uknjižbu sadrži prešutno i prijedlog za predbilježbu, osim ako predlagatelj uknjižbe takvu mogućnost izričito ne isključuje. O tome BOLANČA, D., *Pomorsko pravo (odabrane teme)*, Split, 1999., str. 114.; v. čl. 296. i 277. st. 3. PZ-a.

kakva je isprava, bar predbilježba ugovorenih ograničenja ili obveza. Pritom, prijedlog za istodobni upis međusobnih prava i obveza može podnijeti bilo koja stranka (v. čl. 297. PZ-a). Lučka kapetanija koja vodi upisnik jahti dužna je u svezi sa svakom prijavom ili prijedlogom odlučiti o samoj stvari u pravilu, bez saslušanja stranaka i bez donošenja prethodne odluke (v. čl. 311., 331. i 355. PZ-a).⁶⁰ U rješenju se izričito navodi prihvaća li se prijedlog ili odbija, a ukoliko se prijedlog prihvaća samo djelomično, lučka kapetanija dužna je provesti upis u dijelu u kojem je prijedlog prihvaćen, a odbiti upis onoga dijela prijedloga koji se ne uvažava. Ako se pak prijedlog u cijelosti ili djelomično odbija, u rješenju će se navesti razlozi zbog kojih se prijedlog odbija (v. čl. 293. PZ-a). U svakom rješenju potrebno je naznačiti kome se rješenje dostavlja, a načelno je pravilo da se o rješenjima o upisu izvijeste svi subjekti koji za to imaju određeni pravni interes, tj. oni subjekti na čiju pravnu situaciju obavljani upis može imati određeni pravni utjecaj.⁶¹ Protiv rješenja lučke kapetanije kojim se odlučuje o prijedlogu ili prijavi za upis jahte u upisnik jahti stranka ima pravo izjaviti žalbu drugostupanjskom tijelu. Žalba se podnosi u roku od 15 dana od dana dostave rješenja u slučaju kad je rješenje dostavljeno stranci u Republici Hrvatskoj, a kad je rješenje dostavljeno stranci u inozemstvu, rok za podnošenje žalbe je 30 dana od dana dostave rješenja. Žalba je dopuštena samo protiv rješenja donesenih u prvom stupnju i ne odgađa provedbu upisa, osim ako je odredbama PZ-a drugačije određeno (v. PZ, čl. 376.-377.). Protiv rješenja drugog stupnja u postupku upisa može se pokrenuti upravni spor (čl. 384. PZ-a).

VI. ZAKLJUČAK

Jahta je stupanjem na snagu PZ-a stekla poseban status u hrvatskom pomorskopravnom sustavu i definira se kao plovni objekt koji je namijenjen športu i razonodi te duljem boravku na moru, duljine veće od 12 metara i koji je pored posade ovlašten prevoziti ne više od 12 putnika. Navedena definicija jahte uvelike se razlikuje od definicije propisane RPZ-om, prema kojem se jahta definirala kao brod ili brodica koji u neprivredne svrhe služi razonodi, športu i rekreaciji. PZ ne sadrži definiciju jahte u gradnji, no, s obzirom na propisanu definiciju broda u gradnji, jahta gradnji može se definirati kao gradnja jahte od trenutka polaganja kobilice ili sličnog postupka gradnje do trenutka upisa u upisnik jahti.

Upisnici jahti i upisnici jahti u gradnji osnovani su temeljem odredbi PZ-a i predstavljaju novinu sustava hrvatskog pomorskog prava. Naime, do stupanja

⁶⁰ U postupku upisivanja u upisnik jahti lučka kapetanija koja vodi upisnik jahti donosi odluke u obliku rješenja kada odlučuje o pravima ili obvezama stranke, odnosno donosi zaključke kada odlučuje o pitanjima koja se tiču postupka (v. čl. 285. PZ-a). Rješenje koje donosi lučka kapetanija jest upravni akt. O tome kod BORKOVIĆ, o. c., str. 326.; KRIJAN, P., *Komentar Zakona o općem upravnom postupku - Redakcijski pročišćeni tekst Zakona o općem upravnom postupku s komentarom, Sudska praksa, Primjeri akata, Pojmovno kazalo*, Novi Informator d.o.o., Zagreb, 2005., str. 277.-278..

⁶¹ Tako ČIZMIĆ, J., *Upis pomorskih brodova prema odredbama novoga Pomorskog zakonika - postupovne odredbe*, Pravo u gospodarstvu, vol. 45., br. 3., 1-204, Zagreb, svibanj 2006., str. 31..

na snagu PZ-a (29. prosinca 2004. godine), sukladno odredbama RPZ-a, jahta se upisivala ili u upisnik brodova ili u očevidnik brodica, ovisno o tome je li se jahta definirala kao brod ili brodica. Osim toga, RPZ nije poznavao ni upisnike jahti u gradnji, a jahte u gradnji su se sukladno odredbama RPZ-a mogle, uz ispunjenje određenih pretpostavki, upisivati u upisnike brodova u gradnji.

Postupak upisa jahti i jahti u gradnji u upisnike jahti, odnosno upisnike jahti u gradnji reguliran je odredbama PZ-a i ZOUP-a. Za upis jahti i jahti u gradnji u odgovarajuće upisnike stvarno su nadležne lučke kapetanije, osim slučajeva koji su odredbama PZ-a stavljani u nadležnost suda, a mjesno su nadležne lučke kapetanije u Dubrovniku, Pločama, Splitu, Šibeniku, Zadru, Senju, Rijeci i Puli, i to prema prebivalištu, odnosno sjedištu vlasnika jahte, u odnosu na jahte koje su u cjelini u vlasništvu fizičkih ili pravnih osoba državljana Republike Hrvatske s prebivalištem, odnosno sjedištem u Republici Hrvatskoj, odnosno ako je jahta u cjelini ili dijelom u vlasništvu strane fizičke ili pravne osobe ili državljanina Republike Hrvatske koji nema prebivalište u Republici Hrvatskoj, za upis jahte mjesno je nadležna lučka kapetanija na čijem području jahta pretežito boravi. Za upis jahti u gradnji mjesno je nadležna lučka kapetanija prema sjedištu brodograditelja.

PZ propisuje obvezni i fakultativni upis jahti u upisnike jahti te fakultativni upis jahti u gradnji u upisnik jahti u gradnji. Naime, u upisnik jahti mora se upisati jahta koja je u cjelini u vlasništvu fizičkih ili pravnih osoba državljana RH s prebivalištem, odnosno sjedištem u Republici Hrvatskoj (*obvezni upis*), dok se u upisnik jahti može upisati jahta koja je u cjelini ili dijelom u vlasništvu strane fizičke ili pravne osobe ili državljanina Republike Hrvatske koji nema prebivalište u Republici Hrvatskoj (*fakultativni upis*). U potonjem slučaju, vlasnik jahte dužan je ovlastiti hrvatsku pravnu ili fizičku osobu s prebivalištem u Republici Hrvatskoj da ga za odsutnosti iz Republike Hrvatske zastupa pred nadležnim hrvatskim tijelima. U upisnik jahti u gradnji može se upisati jahta koja je u cjelini u vlasništvu fizičke ili pravne osobe državljanina Republike Hrvatske s prebivalištem, odnosno sjedištem u Republici Hrvatskoj, odnosno jahta koja je u vlasništvu strane fizičke ili pravne osobe koja se gradi u hrvatskom brodogradilištu (*fakultativni upis*). Danom pristupanja Republike Hrvatske Europskoj uniji stupit će na snagu odredbe čl. 27. i 28. ZIDPZ-a kojima se stavljaju izvan snage odredbe čl. 187. i 188. Pomorskog zakonika („Narodne novine, br. 181/04, 76/07) koje propisuju obvezan i fakultativan upis jahti u upisnike jahti. Sukladno odredbama čl. 28. ZIDPZ-a, u upisnik jahti moći će se upisati 1) jahta koja je u cjelini ili djelomično u vlasništvu domaće fizičke ili pravne osobe i 2) jahta koja je u cjelini u vlasništvu strane fizičke ili pravne osobe, ako se jahta pretežno nalazi u Republici Hrvatskoj (*fakultativni upis*).

PROCEDURE ENTRY IN THE REGISTER OF YACHTS

The procedure of ship registration is regulated in the Maritime Code of Croatia (2004). This procedure, in comparison with the recently suspended Maritime Code of Croatia (1994), includes substantial changes, especially in the domain of yacht registration. New Maritime Code has founded special yacht-register for yachts and yachts under construction. A yacht which is registered as a Croatian yacht is entitled to the benefits conferred by the Maritime Code of Croatia (right to fly a Croatian flag, etc.). There are two modes proscribed under the provisions of Maritime Code of Croatia (2004) for yacht-registration: 1) mandatory and 2) facultative. Yachts whose owners are Croatian citizens with residence in Republic Croatia or companies which are registered in the Republic of Croatia are obligated to register under the provisions of Maritime Code of Croatia (2004). On the other hand, yacht whose owners are not Croatian citizens or whose owners are Croatian citizens but without the residence in the Republic of Croatia, can be registered in the Republic of Croatia, depending on the will of the owner. Yachts under construction can be registered in special registers for such kind of vessels if they are built in Croatian shipyards (owners can be either Croatian citizens or foreigners). Jurisdiction in this matter belongs to port authorities and all procedure is carried out in accordance with the rules of administrative procedure.

Key words: *Republic of Croatia, Maritime Code, yacht registration*